

ÅRSMELDING 2017

NETTVERK FOR GMO-FRI MAT OG FØR

03 Leder

05 Hovedaktiviteter i Nettverk for GMO-fri mat og fôr

11 Viktige hendelser på genteknologiområdet 2017

15 Foreningen og medlemsorganisasjonene

18 Styret og styrets arbeid

LEDER

2017 ble et aktivt år for Nettverk for GMO-fri mat og fôr.

- I mars ble en stor befolkningsundersøkelse om holdninger til GMO i mat offentliggjort av Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO). Rapporten var på bestilling fra Nettverket. Rapporten viser at norske forbrukere er nyanserte, men kritiske til dagens GMO-er
- Årsmøtet 1 mars vedtok en uttalelse om at Norge må kreve at genredigerte GMO-er er sporbare dersom de skal godkjennes til produksjon av mat
- I april lanserte vi et eget kunnskapshefte for medlemmer og andre interesserte. Heftet er tenkt som oppslagsverk eller til studiearbeid
- I august arrangerte vi frokostseminar under Arendalsuka med politikere i panelet. Tema var muligheter og utfordringer knyttet til de nye genredigeringsmetodene.
- I september arrangerte vi en to dagers fagsamling for medlemmer/støttemedlemmer
- I september ba Nettverket Regjeringen sette ned et offentlig utvalg som skal se på genredigering i full bredde
- I regjeringens forslag til statsbudsjett ble det foreslått å kutte all støtte til organisasjoner over kap. 1138, post 70, over Landbruks- og matdepartementets budsjett. Stortinget vedtok å videreføre støtten på samme nivå. Dette betyr at våre aktiviteter kan videreføres i 2018

I tillegg til aktiviteter i egen regi har Nettverket deltatt i arrangementer og prosesser som andre har initiert. 2017 ble et år med mange viktige avklaringer på genteknologiområdet.

Regjeringen har vedtatt forbud mot 4 GMO-er

Nettverket har i flere år arbeidet for å få skiftende regjeringer til å nedlegge forbud mot GMO-ene det er søkt om godkjenning til å omsette i Norge.

2. juni ble derfor en gledens dag da Regjeringen vedtok forbud mot 3 GMO-raps og den omstridte maisen 1507. Nettverket overrakte kake til klima- og miljøminister Vidar Helgesen med takk for klok beslutning. Styreleder Cesilie Aurbakken understreket at det er ekstra gledelig at hensyn til bærekraftig utvikling, samfunnsnytte og etikk kan utgjøre et selvstendig nektelsesgrunnlag. Regjeringen sier at beslutningen om forbud mot import av mais 1507 er tatt ut fra etiske vurderinger alene, og ikke fordi maisen utgjør en helse- eller miljørisiko i Norge. Dette er en svært viktig avklaring av intensjoner og praktisering av den norske genteknologiloven.

Regjeringen har fastsatt mer forutsigbar saksbehandling av GMO-søknader

I juli i år fastsatte Klima- og miljødepartementet nye rutiner for saksbehandling av GMO-er. Med de nye rutinene blir saksbehandlingstiden vesentlig forkortet og med klare frister for innspill. Dette vil gi et mer effektivt system, og gi større forutsigbarhet for selskaper som søker om godkjenning.

Stortinget krever sporbarhet og regulering av nye GMO-er

Stortinget har slått fast at også genredigerte organismer må reguleres gjennom genteknologiloven. Dette skjedde i forbindelse med Stortingets behandling av Innstilling fra næringskomiteen om Endring og utvikling – **En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, Innst. 251 S (2016–2017)**. Stortinget slo videre fast

at ingen GMO-er kan godkjennes før det er gitt garantier om at de er sporbare og dermed kan overvåkes.

Bioteknologirådet foreslår å utrede framtidig regulering av GMO

Flertallet i Bioteknologirådet foreslår å utrede muligheten for et nivådelt system for godkjenning av genmodifiserte organismer (GMO-er). Forslaget innebærer blant annet at det innføres en egen kategori der det kun skal være en form for meldeplikt uten offentlig høring. Nettverk for GMO-fri mat mener dagens lov ivaretar hensynet til fleksibilitet og ga derfor en foreløpig støtte til forslaget fra mindretallet i Bioteknologirådet om å utrede handlingsrommet innenfor dagens lovverk.

Alle sakene som er omtalt i denne lederen er utdypet nærmere i årsmeldingen.

Som det fremgår av årsmeldingen fikk Nettverk for GMO-fri mat og fôr gjennomslag for mange viktige saker i 2017. Vi takker alle tillitsvalgte og ansatte i våre medlemsorganisasjoner for viktige bidrag, engasjement og godt samarbeide. Vår styrke i arbeidet framover er nettopp det store mangfoldet blant medlemsorganisasjonene og gjensidig respekt for våre ulike synspunkter og roller.

Oslo 27. februar 2018

Aina Bartmann
Daglig leder

HOVEDAKTIVITETER I MELDINGSÅRET

Kunnskapsbygging

Ett av hovedmålene for vårt arbeid er å bidra til en demokratisk debatt om genmodifiserte organismer i matproduksjonen. En viktig forutsetning for dette er at tillitsvalgte og ansatte i våre medlemsorganisasjoner får løpende tilbud om skoloring slik at de har et best mulig grunnlag for å delta i debatten. I meldingsåret har vi bidratt med foredrag innad i medlemsorganisasjonene og oppfølging av tillitsvalgte ved behov. Vi har også deltatt på fagseminarer i andres regi.

Kunnskapsheftet om GMO i mat og fôr ble ferdigstilt i april og registrert i studieforbundet Næring og

Samfunn. Heftet er sendt i papirutgave til samtlige politiske partier og organisasjonene som er organisert gjennom NHO mat og Drikke. Heftet er også sendt videregående skoler og folkehøgskoler etter forespørsel.

Forbrukerundersøkelse om norske forbrukeres holdning til GMO

I vårt arbeide har vi ofte savnet spesifikk kunnskap om norske forbrukeres holdninger til GMO. Dette har også vært etterspurt av politiske partier. Så vidt vi har kunnet bringe på det rene har det ikke tidligere vært gjennomført befolkningsundersøkelser kun rettet

mot norske forbrukere der det utelukkende stilles spørsmål om GMO. Nettverk for GMO-fri mat og fôr ga derfor Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO) i oppdrag å gjennomføre en slik survey. Ansvarlige prosjektledere var Annechen Bahr Bugge og Thea Grav Rosenberg fra SIFO. Spørsmålene ble utviklet i samarbeide med ulike fagmiljøer i Norge. Rapporten **Forbrukernes syn på genmodifisert mat: GMO-mat eller ikke?** ble ferdigstilt mars 2017.

Studien viser at forbrukere i Norge har et nyansert syn på bruk av GMO, men at usikkerhet om negative konsekvenser veier tyngre enn eventuelle fordeler per i dag. Rapporten gir et godt kunnskapsgrunnlag i forhold til de «gamle» GMO-ene. Rapporten er bredt distribuert og er vist til blant annet i den skriftlige begrunnelsen fra Regjeringen om å nedlegge forbud mot

4 GMO-er. Nettverk for GMO-fri mat og fôr ser et behov for nye befolkningsundersøkelser etter hvert som genredigerte GMO-er blir mer utviklet og eventuelt blir aktuelle som produkter i det norske markedet.

- Kun 15 % av de spurte ønsker GMO i norske butikker, mens over halvparten er direkte negative
- Kvinner og folk med høy utdanning er de mest kritiske. Ungdom er noe mer positive enn eldre
- Uheldige konsekvenser for natur og økosystemer skaper mest bekymring. Relativt mange er også bekymret for at teknologien kan utgjøre en helserisiko for mennesker og dyr
- Forbrukerne er delte i synet om GMO-mat vil bli nødvendig for å produsere nok mat i verden i fremtiden. 31 prosent mente det blir nødvendig, 37 prosent mente det ikke vil bli nødvendig
- Hvis GMO-produkter blir en realitet, er det svært viktig for forbrukerne at produktene blir merket. Dette gjelder også for produkter fra dyr som har spist genmodifisert fôr.

Foto: Ragna Kronstad

Panelet besto av fra venstre på bildet: Torgeir Knag Fylkesnes, stortingsrepresentant SV, Sivert Haugen Bjørnstad, stortingsrepresentant Frp, Per Kristian Lunden, ordfører i Risør Ap, Liv Signe Navarsete, stortingsrepresentant Sp, Ingunn Foss, stortingsrepresentant Høyre og Tove Welle Haugland, sentralstyret Krf

Arendalsuka 2017

15 august arrangerte Nettverk for GMO-fri mat og før åpent frokostmøte om CRISPR og andre genredigeringsmetoder. Det ble en nyansert debatt rundt mulighetene knyttet til CRISPR og mange utrykte optimisme for at neste generasjons GMO-er vil kunne bli mer nyttige enn de vi har i markedet per i dag. Debatten viste at det fortsatt er bred enighet om at Norge skal basere sin GMO politikk på føre-var prinsippet og representantene viste til vedtaket i april der stortinget vedtok at også de nye genredigerte GMO-ene må reguleres gjennom genteknologiloven. Det var klart enighet om at genredigerte organismer må spores for å kunne merkes og overvåkes. Dette er helt i tråd med uttalelsen fra årsmøtet i Nettverk for GMO-fri mat og før 1. mars 2017.

To dagers fagsamling og medietrening

26.-27. september arrangerte vi et to dagers fagseminar for alle våre medlemmer og støttemedlemmer. Bortimot 40 personer deltok.

Knut Lutnæs, miljøsjef COOP Norge

TEMA 1 var 'Forbrukere og Marked' hvor Annechen Bahr Bugge og Thea Grav Rosenberg fra Statens Institutt for forbruksforskning (SIFO) utdypet funnene i SIFO undersøkelsen. Deretter innledet Kaia Østbye Andersen, sjef for samfunnsansvar i REMA 1000 og Knut Lutnæs, miljøsjef COOP Norge om sitt arbeid for å sikre GMO-fri mat fra jord til bord. Bjarne Rask Thomsen, direktør Denofa AS foredro om deres arbeide for sertifisert produksjon om import av GMO-fri soya.

Ola Hedstein, direktør i Norsk landbruks-samvirke innleder om muligheter og utfordringer knyttet til neste generasjon GMO-er.

TEMA 2 var 'Muligheter og utfordringer knyttet til nye genredigeringsmetoder'. I denne bolken ble ulike synsvinkler belyst rundt hvilke muligheter de nye genteknologimetodene potensielt kan gi, men også hvilke spørsmål som må avklares i forhold til økosystemene, dyreetikk, landbruksmodell og forbruker nes rett til å gjøre informerte valg. Og sist men ikke minst hvordan vi bør regulere neste generasjons GMO-er? Innledere var Odd-Gunnar Wikmark, forsker GenØk-Senter for Biosikkerhet, Sidsel Børresen, biolog Nettverk for GMO-fri mat og før, Ola Hedstein, direktør Norsk Landbruks-samvirke og Kristin Halvorsen, leder Bioteknologirådet. På slutten av samlingen ble spissing av budskap og rolleavklaringer drøftet. Hva er felles plattform og hva kan og bør den enkelte organisasjon kommunisere. Den praktiske medietreningen viste at nettopp mangfoldet i organisasjoner og innfalls-vinkler er Nettverkets styrke.

Bjørn Rask Thomsen, direktør Denofa

Nettverket har bedt om offentlig utvalg/NOU

Nettverk for GMO-fri mat og fôr ba i brev av 13. september regjeringen sette ned et offentlig utvalg som skal vurdere innføring og bruk av de nye genteknologi-metodene.

Det er viktig at et offentlig utvalg ikke bare ser på anvendelse, men også på usikkerhetsaspekter ved selve teknologien. Selv om CRISPR og andre genredigeringsteknikker er mer presis enn tidligere metoder, vil endring i arvmassen kunne ha utilsiktede effekter både i den enkelte celle og organisme, og i økosystemene.

På denne bakgrunn ba Nettverk for GMO-fri mat og fôr regjeringen sette ned et offentlig utvalg som skal vurdere innføring og bruk av nye genteknologimetoder. Utvalget må være bredt sammensatt slik at flest mulig perspektiver blir belyst, eksisterende kunnskap drøftet og behov for ny kunnskap kartlagt. Dette vil gi et best mulig beslutningsgrunnlag og bidra til en opplyst offentlig debatt.

Vi har mottatt et positivt, men avventende brev fra Klima- og miljødepartementet og vi vil følge opp saken videre.

Bidrag til samfunnsdebatten om genteknologi

Nettverk for GMO-fri mat og fôr forsøker å takke ja til flest mulig av de arrangementene der vi blir invitert. I 2017 har vi blant annet deltatt i åpne møter i regi av Bioteknologirådet der tema har vært genredigering. Vi har deltatt på 2 dagers work-shop i The Agri-cultures project i regi av GenØk i Tromsø. Vi har holdt foredrag på årsmøtet i Norges Bondelag, fylkesledersamling i Norsk Bonde- og Småbrukarlag og i ulike lokale møter i medlemsorganisasjonene.

Media

Nettverket har i tillegg til egne saker på nettsiden og facebook vært intervjuet i Forbrukerinspektørene på NRK TV, deltatt i debatt i URIX spesial, vært sitert på Dagsnytt og i NRK Viten og vært i debatt i EKKO. Vi har også deltatt i debatter i regi av Bioteknologirådet 14 februar og 5 desember som er streamet og tilgjengelig på rådets hjemmesider. Vi har hatt kronikker, intervjuer eller leserinnlegg i Aftenposten, Vårt land, Nationen, Bondebladet og Bonde og Småbruker.

VIKTIGE HENDELSER PÅ GENTEKNOLOGIOMRÅDET I 2017

Det er ikke bare vi i Nettverket som har fokus på genteknologi. Det har skjedd mange viktige avklaringer også ellers i samfunnet i 2017.

Stortinget krever sporing og regulering av genredigerte organismer

Stortinget har slått fast at også genredigerte organismer må reguleres gjennom genteknologiloven. Dette skjedde i forbindelse med Stortingets behandling av Innstilling fra næringskomiteen om Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, Innst. 251 S (2016–2017). Stortinget slo videre fast at ingen GMO-er kan godkjennes før det er gitt garantier om at de er sporbare og dermed kan overvåkes. Stortinget sier videre at det er helt nødvendig med mer kunnskap før genredigerte GMO-er kan godkjennes til bruk utenfor lukkede systemer.

Ros til regjeringen for viktig avklaring om genteknologiloven

Nettverket har i flere år arbeidet for å få skiftende regjeringer til å nedlegge forbud mot 4 GMO-er som har ligget på vent. I dette arbeidet har vi bygd allianser med blant annet dagligvarekjedene og politiske partier.

2. juni ble derfor en gledens dag. Regjeringen vedtok i statsråd å forby import av 3 GMO-raps og den omstridte maisen 1507. Nettverk for GMO-fri mat og fôr stilte opp på Vidar Helgesens kontor med kake og ros som takk for en klok og fremtidsrettet beslutning.

Styreleder Cesilie Aurbakken understreket i forbindelse med kakeoverrekkelsen at det er ekstra gledelig at regjeringen slår fast at hensyn til bærekraftig

«I likhet med de gamle GMO-ene er det risiko for at nye, genredigerte organismer vil kunne spre seg til naturen og gi utilsiktede konsekvenser. Komiteen mener derfor at man må fortsette å føre en restriktiv GMO-politikk. Genredigerte organismer må reguleres gjennom den norske genteknologiloven (...)»

Sitat fra Innstilling fra næringskomiteen om Endring og utvikling
– En fremtidsrettet jordbruksproduksjon

utvikling, samfunnsnytte og etikk kan utgjøre et selvstendig nektelsesgrunnlag. Regjeringen sier at beslutningen om forbud mot import av mais 1507 er tatt utfra etiske vurderinger alene, og ikke fordi maisen utgjør en helse- eller miljørisiko i Norge. Dette er en svært viktig avklaring av intensjoner og praktisering av den norske genteknologiloven.

Aurbakken understreket videre at Nettverket er svært fornøyd med at Regjeringen legger så stor vekt på at GMO-politikken i størst mulig grad bør være i samsvar med befolkningens moralske overbevisninger og samfunnets etiske normer. I denne sammenheng viser departementet til holdninger som er fremkommet i Forbrukerundersøkelsen fra Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO) på oppdrag fra Nettverk for GMO-fri mat og fôr. I Regjeringens begrunnelse heter det videre at store forbrukerorganisasjoner, landbruksnæringen, COOP Norge, REMA og NorgesGruppen for tiden arbeider aktivt for å holde genmodifiserte varer borte fra det norske markedet. Regjeringen slår derfor fast at for en stor gruppe forbrukere i Norge vil derfor neppe markedsadgang med merking av GMO være

tilfredsstillende. Her dreier det seg om etiske betraktninger og verdier som ikke gjelder en liten samfunnsgruppe, men verdier som er mer allmenngyldige, og som en betydelig del av befolkningen mener staten har et ansvar for å ivareta. Departementet har også gjort grundige juridiske vurderinger opp mot forpliktelsene i EØS- og WTO avtalen. Hele begrunnelsen kan leses i Kongelig resolusjon av 2. juni Endring av **forskrift om forbud mot omsetning i Norge** av bestemte genmodifiserte produkter.

Vi føler virkelig at våre argumenter og synspunkter er blitt hørt og tatt med inn i dagens beslutning om å si nei til 3 GMO-raps og maisen 1507 avsluttet Aurbakken i sin takk til ministeren.

Regjeringen har fastsatt mer forutsigbar saksbehandling av GMO-søknader

En annen sak som har ligget på vent er spørsmålet om godkjenningprosedyrer. Regjeringen kom i juli 2017 med svar på Stortingets anmodningsvedtak av 28. april 2015: «Stortinget ber regjeringen sikre en saksbehandling av GMO-saker som i praksis innebærer at hver GMO blir vurdert opp mot genteknologiloven, og som avklarer om det skal legges ned forbud før GMO-en eventuelt blir lovlig å omsette i Norge.» Med de nye rutinene blir saksbehandlingstiden vesentlig forkortet og med klare frister for innspill. Dette vil etter Nettverkets vurdering gi et mer effektivt system, og dermed gi større forutsigbarhet for selskaper som søker om godkjenning.

Forslag fra Bioteknologirådet om å utrede nivådeling i genteknologiloven

Bioteknologirådet lanserte 5. desember forslag til mulig framtidig regulering av GMO og uttaler at de ønsker nye rammer som kan legge til rette for å utnytte genteknologiens potensial, samtidig som hensynet til helse, miljø, bærekraftig utvikling, samfunnsnytte og etikk ivaretas. Rådet inviterer til en offentlig debatt som skal gå fram til 15. mai 2018. Flertallet i Bioteknologirådet foreslår å utrede

muligheten for et nivådelt system for godkjenning av genmodifiserte organismer (GMO-er). Forslaget innebærer blant annet at det innføres en egen kategori der det kun skal være en form for meldeplikt uten offentlig høring. Begrunnelsen fra rådet er bedre samsvar mellom antatt risiko og krav som blir stilt til konsekvensutredning.

Nettverk for GMO-fri mat og fôr var invitert til å gi vår kommentar på pressekonferansen 5. desember. Vår hovedinnvending var at vi er bekymret for at føre-var-prinsippet i genteknologiloven kan svekkes gjennom den foreslåtte nivådelingen. Etter vår vurdering er hensynet til fleksibilitet allerede ivaretatt i dagens lovverk. I genteknologiloven stilles samme krav til alle GMO-er på et overordnet nivå, men det er differensierte krav til konsekvensutredning og vitenskapelige testforsøk til for eksempel planter, dyr og mikroorganismer. Dersom det er lav risiko er kravene til utredning og testing mindre omfattende. I konsekvensutredningsforskriften står det også at når vi har tilstrekkelig erfaring med visse typer søknader, kan kravene endres.

Nettverk for GMO-fri mat og fôr ga derfor en foreløpig støtte til forslaget fra mindretallet i Bioteknologirådet om å utrede handlingsrommet innen for dagens lov. Dette er imidlertid en debatt som både Nettverket og medlemsorganisasjonene vil gå dypere inn i for å gi skriftlig innspill til Bioteknologirådet.

Det er positivt at Bioteknologirådet inviterer til en bred debatt om genteknologi. Vi er også veldig tilfreds med at forslaget viser stor enighet om at alle GMO-er skal reguleres gjennom loven og at kriterier om samfunnsnytte, bærekraft og etikk skal omfatte alle søknader. Sist, men ikke minst er vi glade for at et stort flertall støtter vårt krav om at alle GMO-er må være sporbare og merkes. Det er nødvendig for at norske forbrukere skal beholde valgfriheten og muligheten til å gjøre informerte valg. Sporbarhet er også avgjørende for at myndighetene kan sikre overvåking i økosystemene.

Fra venstre : Trine Hvoslef- Eide, Bjørn Myskja, Ola Hedstein, Aina Bartmann, Petter Haas Brubakk, Kristin Halvorsen, Arne Holst-Jensen og Bente Sandvig

NETTVERK FOR GMO-FRI MAT OG FÔR 2017

Nettverk for GMO-fri mat og fôr har en lang forhistorie. Det første samarbeidet mot genmodifiserte organismer (GMO) startet allerede på nittitallet. Som følge av at Nettverk for GMO-fri mat for første gang fikk grunnstøtte over statsbudsjettet i 2016 ble det besluttet å stifte en forening. Stiftelsesmøtet ble holdt 26.01.16. Foreningen fungerer som en paraplyorganisasjon for organisasjoner, bedrifter og andre private eller offentlige institusjoner.

Landsomfattende organisasjoner som støtter formålet og som ønsker å arbeide aktivt gjennom Nettverk for GMO-fri mat og fôr kan tas opp som medlemmer.

Organisasjoner, bedrifter og andre private eller offentlige institusjoner som støtter formålet kan bli støtte medlem av Nettverk for GMO-fri mat og fôr. Nettverk for GMO-fri mat og fôr er livssynsneutral og partipolitisk uavhengig. Arbeidsområder og prioriteringer er nedfelt i vedtekter, politisk plattform, budsjett og arbeidsplan.

Formål for Nettverk for GMO-fri mat og fôr

Nettverk for GMO-fri mat og fôr arbeider for å sikre forbrukere og matprodusenter retten til å velge GMO-fri mat, fôr, frø og dyr. Med genmodifisert organisme (GMO), menes en plante, et dyr eller en mikroorganisme som har fått arvestoffet sitt endret ved hjelp av genteknologi.

Noen av deltakerne og foredragsholderne på fagsamlingen på Kringler Gjestegård 2017

- Nettverk for GMO-fri mat og fôr skal bidra til en restriktiv praksis for bruk av GMO nasjonalt og internasjonalt
- Nettverk for GMO-fri mat og fôr skal gjennom oppbygging og spredning av kunnskapsbasert informasjon bidra til en demokratisk debatt om GMO
- Nettverk for GMO-fri mat og fôr er ikke prinsipielt mot genteknologi og GMO, men skal være en på driver for uavhengig forskning og en føre-var basert tilnærming innen lovregulering og anvendelse av GMO

Finansiering

Nettverk for GMO-fri mat og fôr finansieres av medlemskontingenter og støtte over Landbruks- og matdepartementet. I regjeringens forslag til statsbudsjett ble det foreslått å kutte all støtte til organisasjoner over kap. 1138, post 70, over Landbruks- og matdepartementets budsjett. Stortinget vedtok å videreføre støtten på samme nivå. Dette betyr at våre aktiviteter kan videreføres i 2018 med en støtte fra LMD på kroner 1 500 000.

Medlemmer 2017 og deres representanter

1. Biologisk-dynamisk forening ved Dag Blakkisrud
2. Bondens marked Norge ved Randi Ledaal Gjertsen
3. Greenpeace ved Truls Gulowsen
4. Natur og Ungdom ved Gaute Eiterjord
5. Norges Birøkerlag ved Heidi Kirkeby/Trond Gjessing
6. Norges Bondelag ved Elin Marie Stabbetorp
7. Norges Bygdekvinneforbund ved Cesilie Aurbakken
8. Norges Bygdeungdomslag ved Torstein Klev
9. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ved Ole-Jakob Christensen/Bente Florelius
10. Norsk Landbrukssamvirke ved Ola Hedstein
11. Norges Naturvernforbund ved Jorunn Vallestad
12. Oikos – Økologisk Norge ved Markus Brun Hustad
13. Spire ved Anniken Fure
14. Utviklingsfondet ved Elin C. Ranum

Støttemedlemmer 2017 og deres representanter

1. Coop Norge SA ved Knut Lutnæs
2. Debio ved Gerald Altena
3. Denofa ved Bjarne Rask Thomsen/Lars Lægred
4. REMA 1000 ved Mette Fossum (ny)

På årsmøtet 1. mars ble følgende uttalelse vedtatt enstemmig.

ÅRSMØTEUTTALELSE 2017:

Norge må kreve at genredigerte GMO-er er sporbare

Nettverk for GMO-fri mat og fôr oppfordrer norske myndigheter til å kreve systemer for sporbarhet dersom genredigerte organismer skal godkjennes til produksjon av mat.

Genredigering er en ny teknikk som gir store muligheter innen forskning og utvikling. Den er enklere og billigere enn andre metoder for genmodifisering. Den mest kjente metoden er CRISPR. Den virker i alle typer celler og organismer, og gjør det i prinsippet mulig å endre de genene man måtte ønske ved å fjerne, bytte ut eller legge til DNA.

CRISPR teknologien er mest kjent og omtalt innen humanmedisin. Det er også høyst aktuelt å bruke CRISPR innen matproduksjon for å gi planter og dyr ønskede egenskaper.

Nettverk for GMO-fri mat og fôr er opptatt av at norske forskningsmiljøer, inkludert forskningsmiljøene knyttet til norsk landbruk, skal kunne forske på genredigerte organismer. Det er viktig å bygge kunnskap både om muligheter og risiko.

Genredigerte organismer må reguleres gjennom genteknologiloven

Definisjonen av genmodifiserte organismer i genteknologiloven er mikroorganismer, planter og dyr hvor den genetiske sammensetning er endret ved bruk av gen- eller cellleteknologi.

Genredigerte organismer må derfor reguleres gjennom den norske genteknologiloven. Den norske genteknologiloven skiller seg fra andre lands lovgivning ved at samfunnsnytte, bærekraft og etikk er selvstendige vurderingskriterier i tillegg til vurderinger av helse- og miljøeffekter

Genredigerte organismer må kunne spores

Det haster med å utvikle metoder som gjør alle genredigerte GMO-er sporbare. Enkelte forskere har hevdet at dette ikke lar seg gjøre fordi endringene i DNA kan være så små at de ikke kan registreres gjennom vanlig sekvensering. Nettverk for GMO-fri mat og fôr oppfordrer norske myndigheter til å gjøre det klart at bare de genredigerte organismene som har systemer for sporbarhet vil kunne bli godkjent i Norge til mat eller fôr.

Ansvar for å utvikle disse metodene må legges på produsent/søker som i dag.

Sporing er en forutsetning for valgfrihet for forbrukeren

Forbrukere verden over er svært kritiske til GMO i matproduksjon, og stiller derfor klare krav til merking. Det er uakseptabelt å svekke forbrukernes rett til å velge GMO-frie matprodukter. Systemer for sporing er en forutsetning for å kunne merke produktene og må derfor på plass før det kan være aktuelt å godkjenne en genredigert GMO til mat eller fôr.

Sporing er en forutsetning for overvåking av økosystemer

Det er risiko for at genredigerte GMO-er kan spre seg til økosystemene slik som dagens GMO-er. Et minstekrav til en eventuell godkjenning må derfor være sporbarhet og systemer for overvåking av eventuelle økosystemeffekter.

Nettverket støtter Bioteknologirådet i ønsket om moratorium på gendrivere

En ny teknologi, kalt gen-drivere, gir oss for første gang muligheten til å spre genetiske endringer til store populasjoner av ville planter og dyr, og dermed overstyre de evolusjonsmessige begrensningene som naturen har satt. Forskere jobber nå for å utvikle slike gen-drivere, blant annet for å hindre spredning av malaria ved å utrydde myggarten som bærer parasitten, og for å bevare utrydningstruede arter.

Vi vet imidlertid lite om hva konsekvensene vil kunne bli. Teknologien utfordrer derfor både etablerte risikovurderingsprinsipper og regelverk, og reiser vanskelige etiske problemstillinger.

Nettverk for GMO-fri mat og fôr støtter Bioteknologirådet i at det er nødvendig med et moratorium, som er et selvpålagt forbud, på bruk av gen-drivere i stor skala i naturen inntil man har kommet til enighet om et internasjonalt regelverk.

STYRET 2017

Styret har i meldingsåret bestått av:

Cesilie Aurbakken,
Norges Bygdekvinnelag, styreleder

Gaute Eiterjord,
Natur og Ungdom

Elin C. Ranum,
Utviklingsfondet

Elin Marie Stabbetorp,
Norges Bondelag

STYRETS ARBEID 2017

Styret har i meldingsåret hatt 4 styremøter og behandlet 25 saker.

Ansatte

Aina Bartmann har i 2017 vært ansatt i 60 % stilling som daglig leder.

Administrasjon og formell arbeidsgiver 2017

Norges Bygdekvinnelag (NBK) Hollendergata 5, Oslo. Norges Bygdekvinnelag har fram til 1. juli 2017 fungert som sekretariat for Nettverket og arbeidsgiver for daglig leder Aina Bartmann. Fra 1. juli fungerer Nettverk for GMO-fri mat og fôr som selvstendig organisasjon, med styret som formell arbeidsgiver. Nettverket leier kontor og administrative tjenester i NBK tilsvarende 50 %, resten av virksomheten baseres på hjemmekontor.

Nøkkeltall og disponering av årsresultat

Nettverket har et samlet årsresultat på kroner 280 295,29. Overskuddet på kroner 280 295,29 disponeres til regnskapsmessig egenkapital.

Grunnlag for videre drift

Forutsetninger om fortsatt drift og utvikling er til stede og årsoppgjøret for 2017 er satt opp under denne forutsetning.

Det er sikkerhet for 1,5 millioner kroner i grunnstøtte over statsbudsjettet for 2018. I tillegg kommer bidrag fra medlemsorganisasjonene. Det er på bakgrunn av dette grunnlag for videre drift av arbeidet i Nettverk for GMO-fri mat og fôr.

Likestilling, arbeidsmiljø og ytre miljø

Styret består av kvinner og menn, og dette er nedfelt i vedtektene. Arbeidsmiljøet vurderes som godt, og virksomheten forurenses ikke det ytre miljøet. Det er ikke registrert skader eller uhell knyttet til driften. Tiltak for å sikre godt arbeidsmiljø er faste medarbeidersamtaler.

Hjemmeside, facebook og elektronisk nyhetsbrev

Nettverket har en enkel hjemmeside som skal videreutvikles. Se www.gmofrimat.no.

Vår facebookside har endret navn fra 'Nei til GMO' til 'Nettverk for GMO-fri mat og fôr'. Den har om lag 8000 følgere. Vårt elektroniske nyhetsbrev 'Nytt om GMO' har nå fått eget nyhetsarkiv på hjemmesidene slik at alle utgaver tilbake fra og med 2015 kan lastes ned herfra.

Sidsel Børresen er redaktør for nyhetsbrevet og ansvarlig for fagkapittelet i Kunnskapsheftet.

NETTVERK FOR GMO-FRI MAT OG FÔR

Hollendergata 5

Postboks 9358, Grønland - 0135 Oslo

e-post: aina.bartmann@gmofrimat.no

telefon: 0047 913 50 074